

**รายงานผลการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามภารกิจ
ของหน่วยงาน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์**

(1) ประเด็นหรือเรื่องในการมีส่วนร่วม

โครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสุสานสำหรับฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติของประเทศไทย มีเป้าหมายสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการจัดการศพนิรนามและศพไร้ญาติให้เป็นไปตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โครงการนี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกับมูลนิธิและสุสานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติงานหลักในการจัดการศพนิรนามและศพไร้ญาติ มีช่วงเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค. 2567 - 30 ก.ย. 2568 โครงการฯ เน้นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสุสานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยเน้นการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลศพนิรนามเป็นไปอย่างถูกต้อง สามารถติดตามและตรวจสอบย้อนกลับได้ในอนาคต และการนำเข้าข้อมูลการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติจากสุสานต่างๆ ในระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม (CIR) เพื่อขยายฐานข้อมูลและเป็นศูนย์กลางการรวบรวมข้อมูลการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ

ปัจจุบันโครงการฯ ได้มีการลงพื้นที่เพื่อนำเสนอระบบบริหารจัดการสุสานตามหลักนิติวิทยาศาสตร์ และหารือแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน จำนวนทั้งหมด 5 สุสาน ดังนี้

1. มูลนิธิคุณวีโรกุลสงเคราะห์ จ.มหาสารคาม	เมื่อวันที่ 17-18 ธ.ค. 2567
2. มูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ จ.ขอนแก่น	เมื่อวันที่ 19-20 ธ.ค. 2567
3. มูลนิธิสว่างวิชาธรรมสถาน จ.นครราชสีมา	เมื่อวันที่ 17-18 ก.พ. 2568
4. พุทธสมาคมสว่างเหตุธรรมสถาน จ.ชลบุรี	เมื่อวันที่ 24-25 ก.พ. 2568
5. พุทธสมาคมสว่างอริยะธรรมสถาน จ.นครนายก	เมื่อวันที่ 27-28 มี.ค. 2568

(2) สรุปข้อมูลของผู้มีส่วนร่วม

-มูลนิธิ / สุสาน ที่ดำเนินการฝังศพนิรนาม และศพไร้ญาติ จำนวน 5 แห่ง

-หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการฝังศพนิรนาม และศพไร้ญาติ

-ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ประธานมูลนิธิ, กรรมการมูลนิธิ, เจ้าหน้าที่กุ๊ยกัย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ จำนวนรวมทั้งหมด 49 คน

(3) ผลจากการมีส่วนร่วม

ทำให้หน่วยงานสามารถนำข้อมูลและความต้องการของภาคส่วนต่างๆ มาปรับปรุงและพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานจริงของมูลนิธิ ทำให้หน่วยงานสามารถกำหนดแนวทางแก้ไขและพัฒนาระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังนำไปสู่การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิ และภาคประชาสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในระยะยาว

โดยสรุปผลการลงพื้นที่เพื่อประเมินความพร้อมของสุสานในการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1.มูลนิธิคุณวีโรกุลสงเคราะห์ จ.มหาสารคาม 2.มูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ จ.ขอนแก่น 3.มูลนิธิสว่างวิชาธรรมสถาน จ.นครราชสีมา 4.พุทธสมาคมสว่างเหตุธรรมสถาน จ.ชลบุรี 5.พุทธสมาคมสว่างอริยะธรรมสถาน จ.นครนายก พบว่า มูลนิธิที่ผ่านการประเมินความพร้อมของสุสานในการฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ มีจำนวน 2 แห่ง คือ มูลนิธิสว่างวิชาธรรมสถาน จ.นครราชสีมา และพุทธสมาคมสว่างอริยะธรรมสถาน จ.นครนายก แต่ยังพบว่า มีบางข้อกำหนดที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติมด้วย

และจากภาพรวมมูลนิธิส่วนใหญ่ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบในหลายด้าน ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงและข้อจำกัดในการดำเนินงาน และทางมูลนิธิเองก็ได้รับทราบถึงจุดที่ควรแก้ไขและปรับปรุงในการดำเนินงานของตนเอง รวมถึงแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนามูลนิธิให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กำหนด โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้:

ปัญหาที่ดินและพื้นที่:

- มูลนิธิคุณวีโรกุลสงเคราะห์ยังไม่มีสุสานเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง, ดำเนินการในพื้นที่วัด หรือพื้นที่สาธารณะประโยชน์
- พื้นที่ฝังศพมักเป็นหลุมดิน, ขาดรั้วหรือกำแพงที่แข็งแรงเพื่อป้องกันการเข้าออกของบุคคลภายนอก (มูลนิธิคุณวีโรกุลสงเคราะห์ และพุทธสมาคมสว่างเหตุธรรมสถาน)

ปัญหาบุคลากรและการจัดการ:

- พบปัญหาในเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ และการบริหารจัดการที่ยังไม่เป็นระบบ (มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ)
- มีปัญหาในการจัดการเอกสารการฝังศพ, ทะเบียนคุมการฝังศพ, และระบบแผนผังหลุมฝังศพ (มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ)
- การควบคุมการเข้าถึงเอกสารและการรักษาความลับของข้อมูลยังไม่รัดกุม, เสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล (ทุกมูลนิธิ)

ปัญหาการปฏิบัติงาน:

- การขุดศพคืนแก่ญาติ และการฃาปนกิจศพหรือการจัดพิธีล้างป่าช้ายังไม่มี การแจ้งให้หน่วยงานที่ส่งศพทราบอย่างเป็นทางการ (มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ)
- แผนผังหลุมฝังศพมีความสับสน, การระบุตำแหน่งหลุมยังไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล (มูลนิธิขอนแก่นสามัคคีอุทิศ)
- ขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน (ทุกมูลนิธิ)

ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน:

- ประตูทางเข้าสู่สุสานในบางแห่งยังไม่มีระบบล็อกที่ปลอดภัย (มูลนิธิสว่างวิชาธรรมสถาน และพุทธสมาคมสว่างเหตุธรรมสถาน)
- กำแพงสุสานบางส่วนชำรุด, ไม่สามารถป้องกันการบุกรุกจากภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พุทธสมาคมสว่างอริยะธรรมสถาน)

(4) การนำผลจากการมีส่วนร่วมไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการสุสาน โดยสุสานที่เข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐาน การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ โดยมีการจัดเก็บข้อมูลการฝังศพนิรนาม และศพไร้ญาติอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถติดตามและตรวจสอบย้อนกลับได้

และกลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม ได้นำผลจากการประเมินความพร้อมสุสานฯ , ความพึงพอใจและความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะมูลนิธิ แสดงความพึงพอใจต่อโครงการและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระบบ มาเป็นกรอบในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้มีความเห็นร่วมกันไว้ โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการฯ อย่างเป็นรูปธรรม คือ

ในเดือน เม.ย. 2568 - ก.ย. 2568 ทางกลุ่มฯ จะเข้าไปดำเนินการตรวจติดตามผลการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ จากการประเมินครั้งแรกในทุกด้าน และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนให้มูลนิธิสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และปัจจุบันทางกลุ่มฯ กำลังดำเนินการอยู่ในขั้นตอนการร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (mou) กับมูลนิธิสว่างวิชชาธรรมสถาน จ.นครราชสีมา เพื่อดำเนินการในเรื่อง การฝังศพนิรนามและศพไร้ญาติ ให้เป็นไปตามแนวทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และเพื่อพัฒนามาตรฐานในการจัดการศพเพื่อให้เป็นต้นแบบในการจัดการศพของประเทศต่อไป